

ИЗБОРНОМ И НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

На основу Одлуке Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду бр. 2882/1 од 18. 12. 2012. године, а у складу са чланом 65 Закона о високом образовању Републике Србије и чланом 116 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, изабрани смо у Комисију за припрему извештаја о кандидатима који су се јавили на конкурс за избор доцента за ужу научну област Српска књижевност, предмет Српска књижевност 20. века, објављен у листу „Послови” бр. 498-499 од 3. 1. 2013. године. Част нам је да Већу поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

На конкурс за радно место доцента за ужу научну област Српска књижевност, предмет Српска књижевност 20. века, пријавио се један кандидат, **др Предраг Петровић**, досадашњи асистент на истом предмету на Катедри за српску књижевност са јужнословенским књижевностима Филолошког факултета Универзитета у Београду. На основу поднете пријаве Комисија о кандидату износи следеће податке:

1. БИОГРАФИЈА

Др Предраг Петровић рођен је 6. новембра 1975. године у Ужицу где је завршио основну школу и гимназију. Дипломирао је 1999. године на Катедри за српску књижевност са јужнословенским књижевностима Филолошког факултета у Београду (просечна оцена 9,86) на којој од 2000. године ради као асистент–приправник а од 2007. као асистент на предмету Српска књижевност XX века. Водио је вежбе и из предмета Тумачење књижевног дела. Завршио је Школу резервних официра при Војној академији 2003. године и стекао чин резервног потпоручника. Јула 2006. године одбранио је магистарски рад „Поетика кратког романа српске авангарде” (ментор проф. др Новица Петковић). Децембра 2012. одбранио је докторску дисертацију „Енциклопедичност као поетички модел романа Растка Петровића” (ментор проф. др Јован Делић). Од 2006. до 2010. био је сарадник научноистраживачког пројекта „Поетичке промене у српској поезије прве половине двадесетог века” Института за књижевност и уметност у Београду, а од 2011. ангажован је у научноистраживачком пројекту „Смена поетичких парадигми у српској књижевности 20. века: национални и европски контекст” (руководилац проф. др. Јован Делић). Од 2000. до 2006. године био је сарадник Међународног славистичког центра Филолошког факултета, као секретар секције за новију књижевност Научног састанка слависта у Вукове дане. Члан је стручне редакције

за књижевност *Српске енциклопедије* чијом изработком руководи Матица српска и Српска академија наука и уметности, био је сарадник *Енциклопедије српског народа* (2008) Завода за уџбенике и уредник за књижевност српског издања *Велике Ларусове енциклопедије* (2010). Коаутор је изложби о Станиславу Винаверу (2006) и Момчилу Настасијевићу (2009) у оквиру манифестације Фестивал једног писца Културног центра Београда. Стални је књижевни критичар емисије из културе „Метрополис” другог програма Радио телевизије Србије. Члан је редакције *Књижевног листа* и *Годишњака Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима*. Учествовао је на великом броју домаћих и међународних научних скупова. Бави се проучавањем новије српске књижевности и књижевном критиком.

Др Предраг Петровић испуњава све критеријуме предвиђене за звање и радно место доцента, што потврђује његова библиографија, научне и наставне активности.

2. БИБЛИОГРАФИЈА

НАУЧНЕ МОНОГРАФИЈЕ

1. *Авангардни роман без романа: поетика кратког романа српске авангарде*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2008, стр.349.

НАУЧНИ РАДОВИ

А. Радови објављени у домаћим часописима међународног значаја верификованим посебном одлуком (часописи које је Стручно веће друштвених и хуманистичких наука верификовало посебном одлуком а на основу предлога Филолошког факултета):

1. „О неким одликама књижевног лика у српској прози почетком двадесетог века”, *Књижевност и језик*, год. 51, бр. 1-2, Београд, 2004, стр. 185-192.
2. „Авангарда или тријумф коперниканске естетике”, *Књижевна историја*, год. 38, бр. 130, Београд, 2006, стр. 673-705.
3. „Енциклопедијски облик авангардног романа”, *Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима*, год. II, Београд, 2006, стр. 127-163.
4. „Роман приповеда о себи (*Људи говоре* Растка Петровића)”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 54, св. 2, Нови Сад, 2006, стр. 63-89.
5. „Кинематографско писање романа (*Крила* Станислава Кракова)”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 54, св. 3, Нови Сад, 2006, стр. 511-527.
6. „Авангардни роман без романа: о поетици кратког романа у време авангарде”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 55, св. 1, Нови Сад, 2007, стр. 135-190.

7. „Надреализам и роман”, *Књижевна историја*, књ. 39, бр. 133, Београд, 2007, стр. 503-513.
8. „Вишегласни Винавер”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 56, св. 1, Нови Сад, 2008, стр. 145-155.

Б. Радови – научне критике објављени у домаћим часописима међународног значаја верификованим посебном одлуком (часописи које је Стручно веће друштвених и хуманистичких наука верификовало посебном одлуком а на основу предлога Филолошког факултета):

1. „Историјска авантура новеле (Јелеазар Мелетински, *Историјска поетика новеле*)”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 47, св. 1, Нови Сад, 1999, стр. 167–171.
2. „Три погледа на авангарду (Петер Биргер, *Теорија авангарде*, Адријан Марино, *Поетика авангарде*, Миклош Сабољчи, *Авангарда&неоавангарда*)”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 47, св. 1, Нови Сад, 1999, стр. 172–177.
3. „Модели авангардне прозе (Радован Вучковић, *Српска вангардна проза*)”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 49, св. 1-2, Нови Сад, 2001, стр. 285-288.
4. „Судбина коментара (*Коментар и приповедање*, зборник радова, ур. Душко Иванић)”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 49, св. 1-2, Нови Сад, 2001, стр. 304–306.
5. „Историја авангарде – од побуне до одбране (Гиљермо де Торе, *Историја авангардних књижевности*)”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 49, св. 3, Нови Сад, 2001, стр. 511-514.
6. „Капитално издање српске књижевности (*Сабрана дела Владислава Петковића Диса*, приредио Новица Петковић)”, *Књижевна историја*, год. 35, бр. 120-121, Београд, 2003, стр. 553-559.
7. „In memoriam: Новица Петковић (1941-2008)”, *Књижевност и језик*, год. LV, бр. 3-4, Београд, 2008, стр. 377-383.
8. „Песник културе и апокалипсе (*Песништво и књижевна мисао Миодрага Павловића*, зборник радова)”, *Књижевна историја*, год. 42, бр. 142, Београд, 2010, 683–686.
9. „Изузетна монографија о Андрићу (Јован Делић, *Иво Андрић: Мост и жртва*)”, *Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима*, год. VI, Београд, 2011, 483–488.

В. Радови објављени у часописима водећег националног значаја:

1. „Станислав Винавер као приповедач”, *Повеља*, год. 29, бр. 3, Краљево, 1999, стр. 86–102.
2. „Лирски роман”, *Свет речи*, бр. 17/19, Београд, 2004, стр. 52-57.
3. „Где су гробови старих романа (*Дневник о Чарнојевићу Милоша Црњанског*)”, *Летопис Матице српске*, год. 183, књ. 479, св. 4, Нови Сад, 2007, стр. 557-587.
4. „Богатство енциклопедијског ума: културолошке и херменеутичке студије Слободана Грубачића”, *Свеске*, год. 17, бр. 84, Панчево, 2007, стр. 45–49.

5. „*De imitatione Gulliveri*: о имагинативним просторима *Афродитине увале* Миодрага Павловића”, *Књижевност*, књ. 122, бр. 2, Београд, 2008, стр. 52-58.
6. „Музика стиха: о проблему мелодизације у стихолошким студијама Новице Петковића”, *Књижевност*, књ. 122, бр. 4, Београд, 2008, стр. 121-126.
7. „Пред целином Андрићевог дела”, *Летопис Матице српске*, год. 187, књ. 488, св. 6, Нови Сад, 2011, стр. 1163–1168

Г. Радови објављени у зборницима са међународних научних скупова:

1. „Научнофантастичне приповетке Станислава Винавера”, *Зборник радова 31. међународног састанка слависта у Вукове дане*, Међународни славистички центар, Београд, 2003, стр. 219-229.
2. „Станковићев роман о страху (*Газда Младен*)”, *Зборник радова 34. међународног састанка слависта у Вукове дане*, Међународни славистички центар, Београд, 2005, стр. 245-255.
3. „Облици хумора у надреалистичкој поеми *Хумор заспало* Александар Вуча”, *Зборник радова 35. међународног састанка слависта у Вукове дане*, Међународни славистички центар, Београд, 2006, стр. 365-375.
4. „Елементи киностила у српској авангардној прози”, *Зборник радова 36. међународног састанка слависта у Вукове дане*, Међународни славистички центар, Београд, 2007, стр. 329-341.
5. „Авангардни роман и филм”, *Јужнословенска авангарда између Истока и Запада*, Факултет драмских уметности, Београд, 2008, стр. 155-167.
6. „Од поетике авангарде ка авангардној поетици”, *Језик, књижевност, култура: Новици Петковићу у част: зборник радова*, Институт за књижевности уметност, Филолошки факултет, Београд, 2011, стр. 151-163.
7. „Андрићев *Омерпашалатас* као роман о уметнику”, *Зборник радова 41. међународног састанка слависта у Вукове дане*, Међународни славистички центар, Београд, 2012, стр. 555 -563.

Д. Радови објављени у зборницима са националних научних скупова:

1. „Тишина у поезији Стевана Раичковића”, у зборнику радова *Стеван Раичковић, песник*, Краљево, 2001, стр. 61-71.
2. „Песник и тамница или две побуне Матије Бећковића”, у зборнику радова *Матија Бећковић, песник*, Краљево, 2002, стр. 145-155.
3. „Радовићев ковачи и алхемичари”, у зборнику радова *Поезија Борислава Радовића*, Народна библиотека Србије, Београд, 2003, стр. 32-42.
4. „Орфичко завештање: Дис и Миљковић”, у зборнику радова *Дисова поезија*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2003, стр. 373-390.
5. „Естетика ружног у поезији Симе Пандуровића”, у зборнику радова *Поетика Симе Пандуровића*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2005, стр. 179-213.
6. „Павловићеве варијације о лобањи”, у зборнику радова *Књижевно дјело Миодрага Павловића*, Подгорица, 2005, стр. 89-97.

7. „Крај митског и почетак историјског времена у *Летопису Перунових потомака Десанке Максимовић*”, у зборнику радова *Хришћанско и паганско у поезији Десанке Максимовић*, Народна библиотека Србије, Београд, 2005, стр. 65-75.
8. „Смисао поезије у модерном граду”, у зборнику радова *Мирослав Максимовић, песник*, Краљево, 2006, стр. 22-32.
9. „Ракићево и Попино Косово”, у зборнику радова *Поезија Милана Ракића*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2007, стр. 185-207.
10. „Између музике и смрти: Лалићеве песме о Моцарту”, у зборнику радова *Постсимболистичка поетика Ивана В. Лалића*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2007, стр. 345-367.
11. „Дучићева ненаписана песма”, *Поезија и поетика Јована Дучића* : зборник радова, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2009, стр. 151-171.
12. „Настасијевићеви прозори града”, *Тајне Настасијевића*: зборник радова. – Културни центар Београда, 2009, стр. 64-70.
13. „Лирика, живот и коментари у *Фасцикли* Стевана Раичковића”, *Поетика Стевана Раичковића* : зборник радова, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2010, стр. 373-387.
14. „Симовићева песничка реторика”, *Песничке вертикале Љубомира Симовића*: зборник радова, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2011, стр. 123-143.
15. „Смех пред лицем смрти”, *О песмама, поемама и поетици Матије Бећковића*: зборник радова, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2011, стр. 191-203.

КРИТИКЕ, ПРИКАЗИ И ЧЛАНЦИ

1. „(Пре)вредновање песничке традиције (Леон Којен, *Антологија српске лирике 1900-1914*)”, *Књижевни лист*, бр. 2, Београд, 2002, стр. 9.
2. „Огледи о поетичности (Борислав Радовић, *О песницима и о поезији*)”, *Књижевни лист*, бр. 3, Београд, 2002, стр. 7.
3. „Исус Христ и Вол Стрит (Душко Новаковић, *Сметењаков цртеж*)”, *Књижевни лист*, бр. 5/6, Београд, 2002, стр. 8.
4. „Говор и прах (о поезији Бранислава Петовића)”, *Књижевни магазин*, бр. 17, Београд, 2002, стр. 4-5.
5. „Црњански и Дон Кихот”, *Књижевни лист*, бр. 19, Београд, 2004, стр. 13.
6. „Лирска благост (Војислав Карановић, *Светлост у налету*)”, *Књижевни лист*, бр. 20, Београд, 2004, стр. 9.
7. „Тачка која обухвата и садржи све (Љубомир Симовић, *Тачка*)”, *Књижевни лист*, бр. 21, Београд, 2004, стр. 10.
8. „Scribo, ergo sum (Борислав Пекић, *Кореспонденција као живот 2*)”, *Књижевни лист*, бр. 22, Београд, 2004, стр. 7.
9. „Лирска хроника града (Мирослав Максимовић, *Београдске песме*)”, *Књижевни лист*, бр. 24, Београд, 2004, стр. 8.
10. „Ко је оклеветао реторику? (Добривоје Станојевић, *Реторика поезије*)”, *Књижевни лист*, год. 4, бр. 37, Београд, 2005, стр. 8.
11. „О смислу и бесмислу у *Београдским песмама* Мирослава Максимовића”, *Књижевни лист*, год. 4, бр. 39, Београд, 2005, стр. 10.

12. „Есејистичке и поетичке радње (Милосав Тешић, *Есеји и друге радње*)”, *Књижевност*, год. 60, књ. 114, бр. 1, Београд, 2005, 149–153.
13. „Уметнички пројекат новог ангажмана (Миодраг Перишић, *Анђео историје и дневни послови*)”, *Књижевни лист*, бр. 41, Београд, 2006, стр. 3.
14. „Scripta manent (Данило Киш, *Из преписке*)”, *Књижевни лист*, бр. 45, Београд, 2006, стр. 7.
15. „Благослов строжег метра (Драган Хамовић, *Матична књига*)”, *Београдски књижевни часопис*, год. 3. бр. 7, Београд, 2007, стр. 183–185.
16. „Поезија, музика и мит (о поезији Ивана В. Лалића)”, *Књижевност*, књ. 118, бр. 3, Београд, 2007, стр. 133–135.
17. „Винаверова уметност кратке приче”, *Београдски књижевни часопис*, бр. 8, 2007, стр. 130–135.
18. „Посвећеност језичком бићу”, *Књижевни лист*, бр. 55, Београд, 2008, стр. 5.
19. „Херменеутичко бдење (Драган Стојановић, *Поверење у Богородицу*)”, *Београдски књижевни часопис*, год. 4, бр. 11, Београд, 2008, стр. 193–195.
20. „Простори, у раскораку (Дејан Илић, *Из викеенда*)”, *Београдски књижевни часопис*, год. 4, бр. 12, Београд, 2008, стр. 186–188.
21. „Шта после добијене битке? (Душко Новаковић, *Клупе ненаграђених*)”, *Београдски књижевни часопис*, год. 4, бр. 13, Београд, 2008, стр. 170–172.
22. „Роман укрштених судбина (Милисав Савић, *Принц и сербски списатељ*)”, *Политика*: додатак *Култура, уметност, наука*, субота 8. новембар, 2008, стр. 5.
23. „Мрак у налету (Владан Матијевић, *Врло мало светлости*)”, *Књижевни магазин*, год. 11, бр. 115/116, Београд, 2011, стр. 55–56.
24. „Абецеда смрти и одрастања (Владимир Тасић, *Стаклени зид*)”, *Политика* : додатак *Култура, уметност, наука*, субота 22. новембар, 2008, стр. 4.
25. „Песме с иглом у устима (о поезији Борислава Радовића)”, *Политика*, додатак *Култура, уметност, наука*, субота 31. мај, 2008, стр. 3.
26. „Нова визија апокалипсе (о романима Миодрага Павловића)”, *Политика*, додатак *Култура, уметност, наука*, субота 2. фебруар, 2008, стр. 2.
27. „Фантастика свакодневног (Давид Албахари, *Сваке ноћи у другом граду*)”, *Политика*, додатак *Култура, уметност, наука*, субота 6. децембар, 2008, стр. 2.
28. „Гранично искуство живота и писања”, *Политика*, додатак *Култура, уметност, наука*, субота 7. март, 2009, стр. 5.
29. „Слојеви идентитета (проза у 2008)”, *Политика*, додатак *Култура, уметност, наука*, субота 20. јануар 2009, стр. 5.
30. „Трагање за боговима старијим од Бога (Владимир Пиштало, *Тесла, портрет међу маскама*)”, *Политика*, додатак *Култура, уметност, наука*, субота 24. јануар 2009, 5.
31. „Црне хронике свакодневице (поезија Мирослава Максимовића и Новице Тадића)”, *Политика*, додатак *Култура, уметност, наука*, субота 4. април, 2009, стр. 4.

Увидом у објављене радове Комисија констатује да др Предраг Петровић испуњава захтеве за избор у звање доцента прописане Изменама и допунама Критеријума за стицање звања наставника на Универзитету у Београду које се примењују од 1. јула 2012. године. Предраг Петровић има: **17 радова објављених у часописима међународног значаја верификованим посебном одлуком** (часописи које је Стручно веће друштвених и хуманистичких наука верификовало посебном одлуком а на основу предлога Филолошког факултета): *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, *Књижевна историја*, *Књижевност и језик*, *Годишњак Катедре за српску књижевност и језик са јужнословенским књижевностима*; **7 радова објављених у часописима водећег националног значаја**: *Летопис Матице српске*, *Књижевност*, *Свеске*, *Свет речи*, *Повеља*; **7 радова објављених у зборницима са међународних научних скупова**; **15 радова објављених у зборницима са националних научних скупова** и једну научну монографију.

3. МИШЉЕЊЕ О НАУЧНОМ И СТРУЧНОМ РАДУ

Монографска студија *Авангардни роман без романа* (Институт за књижевност и уметност, Београд, 2008) допуњен је и прерађен Петровићев магистарски рад, одбрањен на Филолошком факултету у Београду, под насловом задржаним као поднаслов књиге (*Поетика кратког романа српске авангарде*). У првом од укупно једанаест поглавља књиге аутор се бави проблемом термилолошких недоумица у науци о књижевности и филозофији. Доводећи у везу и анализирајући ставове Теодора Адорна, Валтера Бенјамина и Михаила Бахтина, закључује да се књижевни појмови могу објаснити у свом дијахронијском контексту уз непходно уважавање актуелне методолошке и књижевноисторијске ситуације. Када је о романима реч, то онда упућује аутора на историјску поетику жанра. На тим претпоставкама Петровић испитује како се у време авангарде конституише жанр кратког романа и детаљно анализира његова конкретна остварења.

Полазећи од променљивог односа између књижевног центра и периферије, Предраг Петровић описује авангарду као децентрирање европске уметности првих деценија прошлога века. Овакво одређење авангарде подразумева превазилажење евроцентризма у култури и уметности, интересовање за делеке културе (афричке, азијске, латиноамеричке) и за неканонизоване слојеве самог европског наслеђа (паганско, средњовековно, фолклорно) и, коначно, за окретање према ирационалном, подсвесном и инфантилном као супротност логоцентризму и рационализму. Све то прати разградња естетизма поетике модерне, одбацивање канонизованих вредности, па и самог лепог, на чије место долази ружно, гротескно, апсурдно и шокантно.

Све ово доводи до померања у систему жанрова, до дестабилизације статуса субјекта, деструкције традиционалног текста, разарања идеала целине и целог лепог, односо хармоничног односа између делова и целине. У одређењу авангарде и њеног односа према модернизму Петровић се позива на значајна имена која су се бавила овим питањима (Валтер Бенјамин, Михаил Бахтин, Теодор Адорно, Жерар Женет, Петер Слотердијк, Жак Дерида и др.).

Др Предараг Петровић се суочио са два основна питања у вези са одређењем кратког романа: 1. Постоји ли авангардни кратки роман и које су његове особености, односно постоји ли поетика авангардног кратког романа? и 2. Који су репрезентативни кратки романи и како описати њихове специфичности? Аутор издваја три кључне особине кратког авангардног романа: експерименталну форму, наглашену свест о сопственој литерарности и артифицијелности и, на крају, лирску природу романа. Експерименталност је, према Петровићу, иманентна краткој форми. Дугу форму романа авангардни писци везују за традиционални, реалистички деветнаестовековни роман, који авангарда оспорава и разара. Кратка форма романа и његова фрагментарност доводе се у везу са ужасима искуства Првог светског рата. Приповедачево искуство је растрзано и необично. Наративни субјект преиспитује свој пољуљани идентитет, па и само приповедање и његову форму. Визуелна перцепција ратног хаоса призвала је коришћење филмске технике монатаже у роману. Ратном ужасу супротстављају се утопистичке пројекције, суматраизам Милоша Црњанског и митологизам Растка Петровића. Свест о сопственој литерарности очитује се у бројним аутпоетичким рефлексијама. Роман чак и формално преузима одлике лирске песме, што је видљиво и у ритмичкој сегментацији реченице, поготову у романима *Дневник о Чарнојевићу* и *Корен вида*.

Кључне одлике жанра кратког авангардног романа аутор описује анализирајући романи *Дневник о Чарнојевићу* (1921) Милоша Црњанског, *Бурлеска Господина Перуна Бога Грома* (1921) Растка Петровића, *Крила* (1922) Станислава Кракова, *77 самоубица* (1923) Бранка Ве Пољанског, *Корен вида* (1928) Александар Вуча и *Људи говоре* (1931) Растка Петровића. У средиште истраживачеве пажње је жанровско конституисање ових дела у односу према другим, првенствено документарним врстама (дневник, аутобиографија, мемоари, путопис), другим медијима (сликарство, музика, филм) и другим књижевним родовима (лирика, драма). Петровић примењује интердисциплинарни приступ настојећи да промене у роману посматра паралелно и у вези са променама у другим уметностима, првенствено у авангардном филму и сликарству – поступци монтаже и колажа постају књижевни поступци. У сваком од наведених кратких романа Предар Петровић издваја један приповедачки поступак као доминантни. Тако је за роман Милоша Црњанског *Дневник о Чарнојевићу* карактеристичан читав низ удвајања на жанровском, приповедачком и композиционом нивоу, при чему се уочавају до сада неуочене везе између, рецимо, ритмизације прозе и прожимања романа са дневником али и лирском песмом. *Крила* Станислава Кракова обиљежена су интермрдијалним прожимањем књижевне са филмском техником што доводи до специфичног „кинематографског писања”. *Бурлеску Господина Перуна Бога Грома* Растка Петровића аутор посматра као енциклопедијску приповедну форму, а у *Корену вида* Александра Вуча налази „тријумф песничке слике”. Роман *77 самоубица* Бранка В. Пољанског обележен је „типографским конструкцијама”, односно експерименталним графичким и текстуалним комбинацијама, при чему ликовни квалитет текста добија на значају. Овај роман Петровић види као обједињење уметничких и жанровских поступака дадаизма и зенитизма. Најзад, у кратком роману *Људи говоре* Растка Петровића највише долази до изражаја метепотичка функција авангардног текста који почиње да „приповеда о себи”.

Посебна вредност ове књиге је њена компаративна усмереност на упоредне анализе српских и европских романа (Р. М. Рилке, Џ. Џојс, М. Пруст, А. Жид, А. Бели, Б. Пиљњак, А. Деблин) који показују да српски авангардни роман има своје

место у европском контексту и да га треба сагледавати у тим оквирима. У овој научној монографији др Предраг Петровић је одговорио на изазов жанровског одређења роман и његовог позиционирања у српској књижевности не само периода авангарде него и двадесетог века у целини. Добро је описан однос авангардне прозе према реалистичким приповедачким конвенцијама као и специфичност кратког у односу на дуже, тзв. „велике” романа. Аутор је успешно доказао да је српски кратки роман двадесетих година прошлог века својом морфолошком разноликошћу битно утицао на ширење и усложњавање изражајних могућности романа у српској књижевности и да се српски авангардни роман боље сагледава у европском контексту, коме свакако припада.

Најзначајнији научни рад Предрага Петровић је опсежна докторска дисертација *Енциклопедичност као поетички модел романа Растка Петровића* (2012). У уводном поглављу рада Предраг Петровић износи кратак преглед рецепције дела Растка Петровића са тежиштем на питању како се у романима овог аутора сложеним приповедачким поступцима успоставља свеобухватна визија света. Расткова поетичка интегративност доводи се у везу са енциклопедичношћу која се управо током треће и четврте деценије прошлог века конституише као кључни момента романске форме, од Џојсовог *Уликса* до теорије романа Михаила Бахтина. У поглављу „Идеја енциклопедизма” прелази се на одређење овог појма којим се означава епистмолошки идеал да се знање организује у целину која би читавом материјалном и духовном свету дала смисаони облик. Током прошлог века управо у књижевности и у теоријским размишљањима о роману, од Михаила Бахтина до Мишела Фукоа и Умберта Ека, појам енциклопедије напушта оквире рационалистичке рефлексивности коју је добио у просветитељству или строг сциентистичког набој у позитивизму. Предраг Петровић истиче да се идеја енциклопедизма данас не везује само за концепцију уређених научних лексикона и речник, него, у најширем смислу обухвата и оне облике поимања целине света какви су изражени у митским космогонијама, филозофским расправама и учењима, религиозним убеђењима, средњовековним сумама, научним теоријама, литерарним имагинацијама, родословима, каталозима и регистрима који постоје од античког до данашњег, дигиталног доба којим суверно управља једана потенцијално бескрајна мрежа информација каква је интернет. У свим тим областима енциклопедизам се препознаје као интегралистички концепт који није засниван на једноставном гомилању знања него на његовој организацији. Реч је о повезивању појединачних слика и фрагмената у смисаону целину која би рефлектовала читав универзум и одредила човекову позицију у њему. Предраг Петровић највећу пажњу посвећује енциклопедичности као поетичком моделу у књижевности (поглавље „Књижевна енциклопедичност”). Након *Библије* и Хомерових епова у античко доба, Дантеове *Божанствене комедије* која је својеврсна сума средњега века, енциклопедизам се од Раблеовог *Граргантје и Пантагруела* у ренесанси до Џојсовог *Уликса* у модернизму и Павићевог *Хазарског речника* у постмодерни, првенствено манифестује у роману. То недвосмислено говори да је роман кључни енциклопедијски облик новијег доба који више од било које друге књижевне форме постаје модел којим друштво поима себе и дискурс којим артикулише свет. Дајући исцрпан преглед идеје енциклопедичности у теорији романа у двадесетом веку, од Ђерђа Лукача, Хермана Броха, Валтера Бенјамина и Михаила Бахтина до Нортропа Фраја и Умберта Ека, Предраг Петровић закључује како се тај поетички модел везује првенствено за роман као енциклопедију приповедачких поступака,

богатство жанровских и језичких могућности које теже да изразе сазнајну комплексност модерног света.

Након теоријског дела рада, прелази се на разматрање енциклопедичности у романима Растка Петровића. Предраг Петровић се најпре бави експлицитним аспектима Расткове поетике која се манифестује у ауторовим есејима о водећим модернистичким романописцима, Марселу Прусту, Џејмсу Џојсу, Олдосу Хакслију и Вирџинији Вулф. Синтетички обухватајући готово све значајне прозне тенденције тога времена, Растко Петровић даје јасне обресе једне промишљене поетике модерног романа. Његову пажњу првенствено привлаче књижевна дела у којима види присуство сензибилитета и духа модерног времена, дела у којима препознаје уметнички одговор на сазнајна достигнућа новије психологије, антропологије и физике и која сложеност приповедачког и композиционог поступка теже да што обухватије изразе свет и човекову позицију. У раду се потом прелази на анализу романа Растка Петровића.

Први Растков роман *Бурлеска Господина Перуна Бога Грома* Предраг Петровић назива, позивајући се на одређење Мишела Фукоа, „протоколом ослобођене фантазије”. Овај роман једно је од најамбициозније осмишљених дела у српској књижевности јер у огромном временском распону, од митских космогонија до првих деценија двадесетог века приказује историју и културу Словена на балканским просторима, дакле својеврсни словенски универзум. Предраг Петровић истиче да је овај роман због своје сложене приповедачке структуре у исти мах и каталог књижевних поступака. *Бурлеска* није само изразит пример авангардног мешања жанрова, него је, заправо, пример онога што Нортроп Фрај назива енциклопедијском пародијом. То је пародијски преглед готово свих постојећих жанрова, односно типова дискурса наше усмене и писане књижевности – од једноставних облика, затим предања, митова, средњовековних житија и апокрифа, аутобиографске прозе, сеоске приповетке до експресионистичке ратне прозе и конструктивистичке поезије, а све то у поетички самосвесној форми романа. Овај роман, сматра Предраг Петровић, настао је у традицији карневалске књижевности, што га приближава оном типу енциклопедичности који у теорији романа заснива Михаил Бахтин. Док је Растков први роман представљао енциклопедију жанрова и стилова писане књижевности, роман *Људи говоре* Предраг Петровић одређује као малу енциклопедију говорних жанрова, од кратке реплике и дијалога као најједноставнијег и класичног облика говорног општења до интимне исповести и поверавања. У овом делу наглашена је, за модерни роман карактеристична, поетичка самосвест о артифицијелности која покреће питања о односу стварности и уметности и намеће потребу преиспитивања наративних и композиционих поступака. Говор којим комуницирају људи у овом Растковом роману Предраг Петровић је означио Фукоовом идејом „универзалне формализације сваког говора” која почива на енциклопедијском идеалу о „интегралном укључивању свих говора у оквиру једне речи, свих књига у оквиру једне странице, читавог света у једну књигу.”

Највише пажње др Предраг Петровић је посветио најобимнијем и најзначајнијем роману Растка Петровића, постхумно објављеном *Дану шестом*. У поетичком контексту тог монументалног дела посматра се и Растков роман *Са силама немерљивим* који је 1927. остао објављен само у периодици. У време док је писао роман *Са силама немерљивим* аутор није имао јасну замисао *Дана шестог* али Предраг Петровић истиче да се тиме не могу објаснити неподударности које су

настале када је Растко Петровић касније ова два романа довео у везу. Зато је кључно питање зашто је аутор одлучио да у причу о ратном страдању у *Дану шестом* интегрише збивања, ликови и мотиви из претходног, београдског, романа и тиме успостави целину коју чине романи различите тематике и приповедачких поступака. У роману *Са силама немерљивим* тотални карактер граничне ситуације, о којем говори Карл Јасперс, није могао бити сагледати само у контексту моралних вредности грађанског друштва него у космолошким размерама које се успостављају у роману *Дан шести*, где човек постоји као сићушни светли прах који носи отисак пролазности и клицу поновног рођења. Ново поетичко позиционирање романа *Са силама немерљивим* у целину *Дана шестог* чини да се две књиге нађу у односу који Предраг Петровић назива „међусобним читањем”. Мрежа антиципација и реминисценција због хронолошког неподуарања догађања у ова два романа, ствара необичне ефекте смисаоне интеракције.

У неколико посебних поглавља др Предраг Петровић анализира композицију, однос према митском искуству, језички експеримен и присуство научних сазнања тога доба у енциклопедијском делу какав је роман *Дан шести*. У дослуху са Џојсовом наративном стратегијом Растко обликује своју романескну поетику која има наглашени интерес за спознајом тоталитета у митским и космолошким размерама. Јединственост романа *Дан шести* управо је у томе што се заједничка судбина човека и универзума сагледава из поетички легитимизоване сазнајне перспективе сачињене од митског и књижевног искуства али и научног знања – од антропологије и етнологије до теорије релативитета – па зато и није случајно што главни јунак романа, Стеван-Папа Катић, у Америци постаје врхунски палеонтолог. Задивљеност главног јунака пред хармоничном закономерношћу универзума, коју Предраг Петровић пореди са космичком религиозношћу о којој пише Алберт Ајнштајн, проистиче и из трагичног сазнања да ту закономерност људски ум никада до краја неће успет да схвати. Управо због онога што људском уму, као и у *Другој књизи Сеоба*, остаје у космичком тоталитету непознато и припада домену мистичног и метафизичког, човек и постоји као биће са „свешћу и осећањима, и страстима и жудњама, и усхићењима и сумњама,” како се вели у роману *Дан шести*.

У свој библиографији др Предраг Петровић навео је 37 научних студија за које Комисија може рећи да су све посвећене проучавању српске књижевности 20. века. Петровић се суверено служи различитим приступима, уважавајући контекст националне културе и компаративне релације, бавећи се подједнако књижевношћу с почетка прошлог века, затим видовима и аспектима авангардне и модернистичке књижевности до савремених постмодерних токова. Ауторова пажња усмерена је на готово све важније српске писце 20. столећа од Јована Дучића и Борисава Станковића преко Милоша Црњанског и Иве Андрића, до Ивана В. Лалића, Миодрага Павловића и Милорада Павића. Знатнији део радова др Предрага Петровића настао је у оквиру високо вреднованих истраживачких пројеката и зборника Института за књижевност и уметност у Београду. Овде ћемо детаљније коментарисати и оценити радове др Предрага Петровића објављене након његовог реизбора у звање асистента 2010. године.

У раду „Лирика, живот и коментари у *Фасцикли* Стевана Раичковића” Петровић прати комбиновање различитих књижевних форми и сложених интертекстуалним прожимањима са ранијим Раичковићевим песничким збиркама, закључујући да је *Фасцикла 1999/2000* је на трагу песничког и есејистичког

сензибилитета какав су у српску поезију донели Милан Дединац књигом *Од немила до недрага* и Милош Црњански збирком *Итака и коментари*. Састављена од жанровски различитих текстова – песама, успомена, докумената, анегдота, дневничких белажака испуњених цитатима и аутоцитатима, она се указује као нејединствена али дубоко осмишљена целина. Различите форме писма изрази су свеприсутне песникове потребе за сталним преиспитивањем и присећањем на оно што је време неповратно однело. У завршним песмама ове збирке песник се не без разачарања и горчине враћа свом проживљеном песничком искуству што појачава напетост и усложњава односе између старе и нове песничке 'реалности'.

У раду „Симовићева песничка реторика” др Предраг Петровић полази од ставова које је о реторици изнео Зорана Мишића у предговору *Антологије српске поезије* (1956), након чега прелази на разматрање статуса реторике у новијој српској поезији и књижевној критици. Поезија Љубомира Симовића показује изузетне могућности реторичког обликовања језичког израза који управо захваљујући томе постиже свој пуни уметнички ефекат. Вишеструке реторичке могућности везане су у Симовићевој поезији за различите облике обраћања (од клетви преко пророчких и апокалиптичких визија до молитве), потом дијалога, описа који треба да убеди, односно убеђивања која треба да опишу. У свим случајевима ради се о окренутости Симовићеве поезије ка читаоцу, ка аудиторијуму, што је на поетичком и жанровском плану важна веза између поезије и драме у опусу овога аутора. Начела реторичког организовања присутна су већ у Симовићевој првој збирци *Словенске елесије* (1958) у којој се посебно истичу две аутопоетичке песме које у стваралачки фокус доводе тражање довољно снажне, свеобухватне песничке речи („Тражење речи”), односно песничке слике („Виђење Филипа Вишњића”). У анализи Симовићеве поезије тежиште је на последњој песниковој збирци *Планета Дунав* (2009) у којој се тумаче облици реторских питања и парадокса. Предраг Петровић закључује да су упитни облици они у којима је Симовић нашао упоришну тачку своје поезије, управо зато што је запитаност над светом можда најутентичнији облик људског постојања.

Рад „Од поетике авангарде ка авангардној поетици” посвећен је проблему заснивања модерне критичке науке о књижевности, од Адорна преко Биргера и Женета до Алана Бадјуа, која би својим иновативним приступом покушала да иде испред ограничења и конвенција свог времена. Истичући да таква идеја управо у теорији авангарде налази своје полазиште, Предраг Петровић налази њено остварење у студијама Новице Петковића. Тумачећи субверзивни потенцијал песничког језика на коме је авангарда првенствено инсистирала како у самим песничким текстовима тако и у теоријским студијама, понајпре у радовима руских формалиста, Новица Петковић развио је препознатљив интерпретативни приступ за разумевање иновативних токова у модерној српској књижевности, од Лазе Костића до Васка Попе. Полазећи управо од искуства темељних промене које су се у уметности и култури десиле током друге и треће деценије прошлог века, самеравајући теоријску, програмску и иманентну поетику, Новица Петковић, закључује Предраг Петровић, отвара пут заснивању новог и за српску науку далекосежног приступа у тумачењу књижевних поступака уопште, што је очигледно у низу Петковићевих студија о најзначајнијим српским песницима.

Рад „Смех пред лицем смрти” посвећен је сатиричној поезији Матије Бећковића која, као истиче Петровић, претендује не само да обликује друштвену свест свога времена него и да буде и његова савест. Она је крајем шездесетих

година означila почетак нових могућности песничког израза заснованог на успостављању непосредне комуникације са читаоцем. Уместо густе метафоричности и херметизма део српских песника у том тренутку окреће се изражајним потенцијалима свакодневног говора а у хумору налази упориште за критику репресивне друштвене стварности.

„Андрејев *Омерпашиа Латас* као роман о уметнику” је научни рад посвећен је различитим аспектима поимања и одређења стваралачког чина присутним подједнако у Андрејевој поезији, приповеткама, есејистици и романима, у распону од фигуративног, односно алегориског и симболичног, до рефлексивног израза. Међутим, тек недовршени, постхумно објављени роман *Омерпашиа Латас* могао би се, сматра Предраг Петровић, с правом назвати романом о уметнику. По неким поетичким моментима ово дело блиско је Андрејевој, такође постхумно објављеној, збирци приповедака *Кућа на осами*, заправо дискретном роману, заокружене композиције и са наглашено присутном фигуром приповедача који улази у естетску активност са ликовима. Очигледне тематске и поетичке везе ових двеју књига чине се важним за откривање могућих разлога зашто је *Омерпашиа Латас*, на коме је Андреј радио више од четврт века, ипак остао недовршен. Петровић закључује да је одговор на то питање управо у вези са ликом уметника које се „бори” са лицима које портретише, односно са померањем наративног интереса романа са лика Латаса на сликара Вјекослава Караса и стваралачке недоумице које овај уметник носи.

Др Предраг Петровић је у својој библиографији навео и низ књижевних критика о савременој српској прози и поезији, што говори да је реч о врском и профилисаном књижевном критичару који свестрано прати и поуздано пише о актуелној књижевној продукцији.

Гледано у целини, објављени научни радови др Предрага Петровића сврставају га међу наше водеће проучавоце модерне српске књижевности и чине га високо компетентним за место доцента за Српску књижевност 20. века. У научном и истраживачком раду др Предраг Петровић показао је способност за теоријско и историјско разумевање књижевних појава, наглашену склоност ка свестраном интерпретативном осветљавању свих аспеката књижевне историје, као и усмереност ка успостављању поетичких релација између прошлости и садашњости у књижевности и њеном научном проучавању. У свим тим сложеним доменима др Предраг Петровић дао је изузетно вредне и поуздане увиде.

4. ОЦЕНА О НАСТАВНОМ АНГАЖОВАЊУ И ПЕДАГОШКОМ РАДУ

Др Предраг Петровић успешно је водио часове семинарских вежбања из предмета Српска књижевност 20. века. У оквиру предмета самостално је организовао и осмислио неколико курсева: Српски роман у 20. веку, Антологије српске поезије, Путопис као жанр модерне српске књижевности, Програмске поетике српске књижевности 20. века. Колега Петровић одговорно испуњава наставне обавезе и консултације са великим бројем студената четврте године наставних група Српска књижевност и језик (05) и Српска књижевност и језик са компаратистиком (06). Ангажован је и на предметима Тумачење књижевног дела и Класици српске књижевности. Предано је пратио израду великог броја обавезних

семинарских радова, кореферата и реферата студената, а био је ментор и члан комисија за одбрану више од двеста дипломских и завршних радова. Изузетну одговорност према прихваћеним задацима испољава и у тимском раду, као сарадник пројекта „Смена поетичких парадигми у српској књижевности 20. века: национални и европски контекст” (руководилац проф. др. Јован Делић). Иако су наставне обавезе изузетно обимне и деликатне, др Предраг Петровић укључује се и у друге облике активности и рад комисија на Катедри и на Филолошком факултету, првенствено оних везаних за послове акредитације. Члан је редакције *Годишњака Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима*, ефикасно је обављао и задатке секретара у склопу рада Међународног славистичког центра а успешно сарађује са Друштвом за српски језик које делује у оквиру Филолошког факултета.

5. ЗАКЉУЧАК

Узимајући у обзир високу вредност научних радова и успешност у остваривању свих досадашњих професионалних активности у настави и педагошком раду, Комисија са задовољством предлаже Изборном већу Филолошког факултета у Београду да др **Предрага Петровића** изабере у звање **доцента** за предмет **Српска књижевност 20. века**, тим пре што је квалитетом научних и наставних резултата вишеструко испунио све услове за унапређење.

Београд, 20. јануара 2013. г.

Чланови комисије:

др Јован Делић, редовни професор

др Александар Јерков, ванредни професор

др Бојан Јовић, виши научни сарадник